

TYEL:N MUKAISEN ELÄKEVAKUUTUKSEN ERITYISPERUSTEIDEN PERUSTELUT

1. Vuoden 2019 vakuutusmaksu

1.1. Vuoden 2019 vakuutusmaksun rakenne

Vuoden 2019 maksutasoa määrättäessä on käytetty seuraavia taloudellisia oletuksia:

	2018	2019
inflaatio %	1,2	1,5
ansiotasoindeksin muutos %	1,9	2,3
työttömyysaste %	7,7	7,4
TyEL-palkkasumman muutos %	4,9	3,6

Vuoden 2019 perustekorkona maksulaskelmissa on käytetty alkuvuonna 5,25 % ja loppuvuonna 5,00 %.

Esitetty maksutaso muodostuu komponenteittain keskimäärin seuraavaksi (% palkkasummasta):

	2018	2019
Vanhuuseläke	3,5	3,5
Työkyvyttömyyseläke	1,0	0,9
Tasausosa	19,8	19,8
Muut osat	0,8	0,8
Hyvitykset	-0,7	-0,6
Perittävä maksu km.	24,4	24,4

Tilapäisten työnantajien maksu on 25,2 % palkasta (25,3 % vuonna 2018).

Työntekijän maksuosuus on määrätty TyEL:n keskimääräisen maksun perusteella, jolloin maksuosuudet muodostuvat seuraavanlaisiksi (% palkkasummasta):

	2018	2019
Alle 53- ja yli 62-v. työntekijän osuus	6,35	6,75
53-62 -v. työntekijän osuus	7,85	8,25
Työnantajan osuus keskimäärin	17,75	17,35

Vuonna 2019 kilpailukykysovimuksen mukainen siirto työnantajan maksusta työntekijän maksuun kasvattaa työntekijän maksua 0,40 %-yksikköä. Eläkeuudistuksessa sovitun mukaisesti 53-62 –vuotiaiden maksu on 1,5 %-yksikköä suurempi kuin muilla työntekijöillä.

YEL-maksu on alle 53-vuotiaiden ja yli 62-vuotiaiden osalta 24,10 % (2018: 24,10 %) ja 53-62 -vuotiaiden osalta 25,60 % (25,60 %).

YEL-maksu on määrätty TyEL:n keskimääräisen maksun perusteella. Tähän maksuun sisältyvän 53-62 -vuotiaiden korotetun maksuosuuden keskimääräinen vaikutus, vuonna 2019 edelleen noin 0,3 % palkoista, poistetaan yrittäjien YEL-maksua määrättäessä. Vuonna 2019 TyEL:n keskimääräinen maksu ilman vanhempien työntekijöiden korotetun maksuosuuden vaikutusta on siis 24,10 % palkkasummasta. Vastaavasti kuin TyEL:ssä, 53-62 -vuotiaiden YEL-maksu on tätä nuorempien (ja tätä vanhempien) maksu korotettuna 1,5 %-yksiköllä.

Työntekijöiden eläkemaksu ja YEL-maksu eivät sisälly haettavaan laskuperusteeseen.

1.2. Maksun osat

Vanhuuseläkeosa on vuonna 2019 edelleen keskimäärin 3,5 % palkoista.

Maksun työkyvyttömyyseläkeosa pyritään asettamaan siten, että sen arvioidaan riittävän kattamaan puolet kahtena seuraavana vuonna työkyvyttömäksi tulevien eläkemenosta. Työkyvyttömyysalkavuuden alentuva trendi laskee työkyvyttömyysmenoa, toisaalta eläkeuudistuksen ennakoidaan nostavan työkyvyttömyysmenoa asteittain.

Työkyvyttömyyseläkeliikkeen tuloksen odotetaan olevan kuluvalta vuodelta jonkin verran positiivinen, mutta lähellä nollaa. Työkyvyttömyyseläkemaksun tasoksi vuodelle 2019 asetetaan 0,9 % palkoista, joka on jonkin verran alempi kuin oletettu eläkemeno. Työkyvyttömyyseläkeliikkeen tuloksen odotetaan vuonna 2019 olevan lähellä nollaa.

Työkyvyttömyystariffin ikäkohtaiset ix-kertoimet määritellään tilastotiedoista ikäluokkakohtaisten eläkemenojen ja palkkasummien perusteella työkyvyttömyyseläkkeiden vastuunjakomalli huomioiden. Perustemuutoksessa haetaan ix-sarjan parametrien arvoja, jotka vastaavat 0,9 %:n keskimääräistä työkyvyttömyyseläkeosaa.

Työkyvyttömyyseläkemaksuun sisältyvä työkyvyttömyysriskin hallintaosa on tarkoitus säilyttää samalla tasolla suhteessa palkkasummaan kuin vuonna 2018. Koska keskimääräinen maksun työkyvyttömyyseläkeosa laskee, perustemuutoksessa haetaan työkyvyttömyysriskin hallintaosan kertoimelle vastaavasti uutta arvoa.

Hoitokustannusosaa (ml. työkyvyttömyysratkaisujen kustannuksiin perustuva osa) esitetään korotettavaksi inflaation verran. Perusteessa on huomioitu myös muutos hoitokustannusosan laskentaan, jossa alennus perustuu edellisen vuoden tietoihin (tarkemmin jäljempänä kohdassa 4.1.5). Keskimäärin hoitokustannusosan arvioidaan olevan noin 0,65 % (0,68 %) palkoista. Hoitokustannusosa sekä kertoimien ja vakioiden arvoja haetaan vain vuodelle 2019.

Maksutappio-osan kertoimet pyritään määrittämään siten, että maksutappioliike johtaisi pitkällä aikavälillä keskimäärin nollatulokseen. Perusteissa haettavilla maksutappio-osan kertoimilla tämä maksunosa vuonna 2019 olisi edelleen keskimäärin noin 0,10 % palkoista.

Lakisääteisten maksujen osa sisältää Eläketurvakeskuksen kustannukset, oikeushallintomaksun sekä Finanssivalvonnan maksun. Yhteensä nämä erät ovat noin 0,053 % (0,053 %) palkoista. Suurin erä on Eläketurvakeskuksen kustannukset arviolta 0,042 % palkkasummasta, Finanssivalvonnan maksu on noin 0,0049 % ja oikeushallintomaksu noin 0,0061 %. Perusteissa haetaan tämän mukaista lakisääteisten maksujen osan kertoimen arvoa.

Arvio vuonna 2019 maksettavista asiakashyvityksistä perustuu yhtiöiden vakavaraisuustilanteeseen hetkellä 30.9.2018 sekä arvioon vuoden 2018 hoitokustannusylityksestä. Keskimääräisen hyvitystason arvioidaan olevan 0,6 % palkkasummasta.

1.3. Maksun tasausosa

Kohdan 1.2. mukaiset muutokset huomioiden iästä riippumattomaksi perusmaksuksi tulee 25,2 % (25,3 %). Maksun tasausosa on tällöin 19,8 % palkoista. Tasausosa säilyy vuoden 2018 tasoisena. TyEL-MEL -tasausvastuun arvioidaan tällöin kehittyvän seuraavasti.

Tasausvastuu 31.12.v,	2017	2018	2019
mrd. €	9,7	9,1	9,5
% vuoden v+1 tasauseläkemenosta	79	73	73
% vuoden v palkkasummasta	17,1	15,4	15,5
josta vähimmäismäärän ylittävä osa,			
mrd. €	7,2	6,6	6,9
% vuoden v palkkasummasta	12,8	11,1	11,3

Taulukossa mainittu tasausvastuun vähimmäismäärä on 20 % seuraavan vuoden tasauseläkemenosta. Eläketurvakeskus on tehnyt myös pessimistisen ennusteen lyhyen aikavälin maksutasoennusteen, jossa palkkasumman kasvu vuonna 2019 on -1,2 %. Sen mukaan tasausvastuuta olisi vuoden 2019 lopussa 8,6 mrd. euroa, joka vastaa n. 67 % vuoden v+1 tasauseläkemenosta.

2. Laskuperustemuutokset

Laskuperuste haetaan kokonaisperusteena, joka sisältää tarvittavat muutokset mm. tulotietojärjestelmän 1.1.2019 tapahtuvan käyttöönoton vuoksi. Perusteissa uudistetaan vakuutuksenottajan vakuutusmaksun määräytymistapa siten, että työntekijän ansioihin perustuva vakuutusmaksu on mahdollista maksaa heti lopullisena palkanmaksun ja palkkatietoilmoituksen jälkeen. Asiakashyvitykset ja vakuutusmaksuun sisältyvä hoitokustannusosan tarkistus huomioidaan erikseen asiakkaan makssussa.

Lain tulotietojärjestelmästä voimaantulon myötä työnantajalla säilyy velvollisuus ilmoittaa työntekijöidensä työansioita koskevat tiedot eläkelaitokselle, mutta jatkossa tiedot ilmoitetaan tulorekisteriin, josta työeläkelaitokset saavat ne.

Nykyisten vuosi- tai kuukausi-ilmoitusten sijaan tulotiedot tulee ilmoittaa tulorekisteriin (pääsääntöisesti) sähköisesti viiden päivän kuluessa palkanmaksupäivästä. Tulotietorekisterin mahdollistaman ajantasaisuuden vuoksi palkkatietoihin perustuva työeläkevakuutusmaksu olisi heti lopullinen. Nykyinen ennakkomaksumenettely ja lopullisen vakuutusmaksun määrittäminen jälkikäteen seuraavana vuonna poistuvat käytöstä. Laskuperusteisiin nyt esitettävät muutokset mahdollistavat palkkailmoituskoh- taisen maksun perimisen heti lopullisena.

Työeläkevakuutusmaksu voidaan kuitenkin joutua tarkistamaan, jos esim. vakuutusmaksun työkyvyttömyyseläkeosa ei ole vielä maksuluokan mukainen tai jos tulorekisteriin ilmoitettuihin palkkoihin, joiden perusteella työeläkevakuutusmaksu on määrätty, tulee korjaus.

Vakuutusehtojen mukaan on mahdollista, että vakuutuksenottaja voi sopia vakuutuksenantajan kanssa maksavansa työeläkevakuutusmaksua ennakoon. Tämä maksutapa ei kuitenkaan edellytä säädöksiä laskuperusteissa.

Laskuperusteissa esitetään edelleen vakuutusmaksun jakautuminen komponentteihin, esim. vanhuuseläke- ja työkyvyttömyyseläkeosiin.

Seuraavassa on käyty läpi kohta kohdalta perusteeseen haettavat muutokset (numerointi viittaa perusteen vastaavaan kohtaan).

1. Perusteiden soveltaminen

Perusteen kohtaan on täsmennetty vakuutus sopimuksen ja ns. tilapäisen työnantajan määritelmät sekä määritelty *palkkailmoitukseksi* yhden vakuutetun työansiot, jotka on yhdellä ilmoituksella ilmoitettu tulotietojärjestelmään.

2.2. Vakuutusmaksun perusteena oleva palkka ja sen arvioiminen

Perusteen kohtaan on määritelty suure palkkailmoituksen mukaiselle palkalle. Kohdassa on myös määritelty, miten työeläkeyhtiö voi arvioida ansiot tilanteissa, joissa TyEL:n mukaan näin voidaan tehdä. Tältä osin esitetään kaavamaisesta menettelystä luopumista. Sen sijaan yhtiö arvioi vakuutusmaksun parhaan tietonsa mukaan. Sitä varten yhtiön tulee laatia sisäinen ohje. Liitteessä 1.1 on määritelty kuukausi- ja vuosiansio, jota voidaan käyttää, kun muita tietoja ei ole käytettävissä.

4.1. Vakuutusmaksu ja sen osat

Vakuutuksenottajan vakuutusmaksu muodostuu palkkailmoituskohtaisista maksuista sekä erikseen määritettävästä asiakashyvityksestä ja hoitokustannusosan alennuksesta.

Perusteen kohtaan 4.1 on lisätty palkkailmoituskohtainen maksu. Aiemmin laskuperusteessa on esitetty maksu perustuen yhden työntekijän vuosiansioon. Nyt perusteessa määritellään, miten maksu lasketaan yhdestä palkkailmoituksesta. Maksu lasketaan iästä riippumattomasta maksusta lisäämällä siihen maksuluokkavaikutus ja maksutappioalennuksen vaikutus.

Perusteessa esitetään myös vakuutuskohtainen maksu koko vuodelta. Se on palkkailmoituskohtaisten maksujen yhteismäärä koko vuodelta kaikista vakuutetuista vähennettynä hoitokustannusosan alennuksella sekä asiakashyvityksillä. Perusteessa on myös esitetty, miten vakuutuskohtainen maksu jakautuu vanhuuseläke-, työkyvyttömyyseläke-, tasaus-, maksutappio- ja hoitokustannusosiin sekä lakisääteisten maksujen osiin ja hyvityksiin. Kohdissa 4.1.1 – 4.1.6. sekä 5.2.2.4 ja 5.2.2.7 on esitetty tarkemmin vakuutuskohtaisten maksuosien muodostuminen koko vuodelta. Esitystapa vastaa nykyistä.

Tulotietojärjestelmän käyttöönoton yhteydessä myös vakuutusehdot uusitaan. Vakuutusehtojen muutoksille on haettu vuoden 2018 syksyllä vahvistusta Sosiaali- ja terveysministeriöstä. Merkittävimmät muutokset laskuperusteiden kannalta liittyvät vakuutusmaksun erääntymiseen ja korokoukseen.

Työeläkevakuutusmaksu erääntyy maksettavaksi vakuutuksenantajan ilmoittamana eräpäivänä palkanmaksukuukauden tai sitä seuraavan kuukauden aikana, ellei muuta ole sovittu. Palkanmaksukuukautta seuraavan kuukauden viimeiseen päivään asti vakuutusmaksun voi maksaa korotta. Ennen tätä päivää maksetulle maksulle työeläkeyhtiö ei hyvitä korkoa. Työeläkevakuutusmaksun on kuitenkin eräännyttävä viimeistään palkanmaksukuukautta seuraavan toisen kuukauden loppuun mennessä. Jos työeläkevakuutusmaksu erääntyy maksettavaksi palkanmaksukuukautta seuraavan kuukauden viimeisen päivän jälkeen, vakuutuksenantaja lisää siihen vakuutusmaksukoron tuosta päivästä alkaen.

Palkanmaksukuukautta seuraavan kuukauden viimeinen päivä määritellään laskuperusteessa palkkailmoitukseen perustuvan vakuutusmaksun teoreettiseksi eräpäiväksi, joka myös on samalla viimeinen koroton hetki maksaa maksu.

Muutosten tarkoituksena on mahdollistaa maksun periminen lopullisena mahdollisimman sujuvasti heti palkanmaksun jälkeen, kuitenkin siten että vakuutuksenottajalla on riittävästi maksuaikaa. Samalla vakuutustekniikassa pystytään luopumaan maksun korkouttamisesta hetkestä 1.7. joko eteen- tai taaksepäin, mikä on seurausta nykyisestä vakuutustekniikasta, jossa lopullinen maksu määrätään seuraavan vuoden puolella huomioiden maksetut ennakkomaksut. Tämän vakuutustekniikan seuraus on ollut se, että tammikuussa ansaittu ansio on ollut vakuutuksenottajalle vakuutusmaksun näkökulmasta halvempi kuin joulukuussa ansaittu.

Koronlaskentamenetelmänä on edelleen ns. jatkuva korko, jossa kuukaudessa on 30 päivää. Ennen teoreettista eräpäivää suoritetuille maksuille ei työeläkeyhtiö hyvitä korkoa.

Ehtojen mukaan lopullisen vakuutusmaksun eräpäivällä tarkoitetaan pääsääntöisesti palkanmaksuvuotta seuraavan vuoden helmikuun viimeistä päivää. Jos palkkailmoitukseen tulee korjauksia ennen tätä päivää, työeläkeyhtiö laskee korjatusta ansiosta uuden maksun huomioiden kaikki maksunosat ja laskuttaa tai hyvittää erotuksen virheelliseen maksuun nähden. Erotusta laskettaessa otetaan huomioon korko teoreettisesta eräpäivästä alkaen uuteen eräpäivään asti.

4.1.3. Tasausosa

Tasausosan määrittäminen ei muutu. Perusteen kohdassa on selkeytetty terminologiaa, miten tasausosaa laskettaessa huomioidaan maksutappio- ja hoitokustannusosa.

4.1.4. Maksutappio-osa

Maksutappio-osan määrittäminen ei myöskään muutu. Perusteen kohdassa on selkeytetty maksutappio-osan merkintöjä. Liitteeseen 1.5 on tehty tarvittavat muutokset.

4.1.5. Hoitokustannusosa

Hoitokustannusosaan on tehty periaatteellinen muutos, jossa hoitokustannusalennukset annetaan edellisvuoden vakuutettuun palkkasummaan ja konsernin kokonaispalkkasummaan perustuen edellyttäen, että vakuutus on ollut voimassa vuonna v-1. Muutos on tehty, jotta vuotuisen vakuutusmaksun lopullista määrää varten ei tarvitse tehdä enää vakuutusvuoden jälkeen tarkistuslaskentaa. Vaihesiirrosta johtuen vakuutuksenottajat saavat vuoden 2018 kokoisen alennuksen sekä vuoden 2018 että vuoden

2019 alennukseksi. Käytännössä muutos tarkoittaa myös sitä, että eläkeyhtiön vaihtamisen jälkeen seuraavana vuonna edellinen yhtiö maksaa vielä yhden hoitokustannusalennuksen vakuutuksenottajalle. Jos vakuutuksenottajan toiminta ja siten vakuutus päättyvät, maksetaan vakuutuksenottajalle vielä päättymisvuoden jälkeisenä vuonna suuruusalennus.

Vuoden 2019 hoitokustannusalennukseen varattu määrä huomioidaan vuoden 2018 tilinpäätöksessä siirtovelkana. Vastuovelkaan ei tehdä erillistä varausta. Alennus otetaan vakavaraisuuspääomasta. Vuodesta 2019 alkaen se huomioidaan perusteen mukaisesti hoitokustannustuloksessa.

Perusteen kohdasta on poistettu kirjanpitolain määräyksiä laajempi konsernikäsite (ns. 50 % omistusosuus). Kuitenkin ne vakuutuksenottajat, jotka luettiin laajemman konsernikäsitteen mukaisesti hetkellä 31.12.2018 samaan konserniin kuuluviksi, voidaan huomioida konserniin kuuluviksi niin kauan, kun vakuutus jatkuu yhdenjaksoisesti. Tämä ei kuitenkaan koske tilanteita, joissa työnantaja on esimerkiksi kokonaan myyty konsernin ulkopuolelle. Uusia työnantajia voidaan liittää samaan konserniin vain, jos ne muodostavat kirjanpitolain mukaisen konsernin emoyhtiön kanssa. Vakuutuksenottajan tulee selvittää työeläkeyhtiölle kuulumisestaan konserniin. Lisäksi kohdassa on selkiinnytetty käytettyjä merkintöjä ja liitteeseen 1.5 on tuotu käytettävät uudet termit.

4.2. Vakuutusmaksun korjaus

Kohta koskee vakuutusmaksun korjaamista, kun lopullisen vakuutusmaksun eräpäivä on ohitettu. Perusteen muutokset ovat teknisiä, ja niiden tarkoituksena on selkiinnyttää laskemistapaa.

5.2.2.4 Hyvitykset

Muutokset ovat teknisiä. Perusteessa hyvityksille on määritelty teoreettiseksi eräpäiväksi 1.7. Mikäli hyvitys maksetaan vasta sen jälkeen, työeläkeyhtiöllä on velvollisuus lisätä siihen vakuutusmaksukoron suuruinen korko teoreettisesta eräpäivästä maksun eräpäivään.

5.2.2.8. Vakuutusliikkeen tulos

Vakuutusliikkeen tuloksen laskennassa maksutappioiden korkojen määrittämiseen tehdään muutos. Nykyisin korkona on käytetty vakuutusmaksukorkoa, jolla maksutappiot on vakuutusliikkeen tulosta laskettaessa korkoutettu vuoden loppuun. Nyt haettavassa perusteessa vakuutusliikkeen tuloksessa huomioidaan luottotappioiksi kirjatut vakuutusmaksut vakuutusmaksu- ja viivästyskorkoineen. Vakuutusmaksujen maksutappio-osan tuotosta vähennetään luottotappioitetut erät sellaisenaan, jolloin tulos lasketaan vastaavasti ilman korkoa kuten hoitokustannustulos.

Muut muutokset

Perusteeseen on tehty kieliopillisia parannuksia sekä teknisiä muutoksia. Myös kaavojen numerointi on uusittu. Osa perusteen liitteen parametreista haetaan vasta myöhemmin. Perusteeseen on lisätty kolme vielä voimassa olevaa voimaantulosääntöä edellisistä laskuperusteista, joista kaksi on tuotu varsinaisen perusteen puolelle.

Perusteesta on poistettu ennakkomaksuun liittynyt kappale sekä ns. konsernitekniikan mukainen vakuutustekniikka, koska niitä ei enää sovelleta tulorekisteriaikana.

3. Voimaantulo, voimassaolo sekä poikkeussäädökset ja muut muutokset

Perusteet tulevat voimaan 1.1.2019, kuitenkin siten että liitteen kohdat 4 ja 5 tulevat voimaan 31.12.2018. Perusteen kohdat 4.1, 5.2.2.3, 5.2.2.4, 5.2.2.5, 5.2.2.6 ja 5.2.2.7 sekä perusteen liitteen kohta 2.3 ovat voimassa 31.12.2020 asti. Perusteen kohta 4.1.5 on kuitenkin voimassa 31.12.2019 asti.

Perustemuutoksessa haetaan lisäksi 14.2.2017 vahvistettua voimaantulosääntöä osuuteen lisävakuutusvastuusta päättyneille vakuutuksille, jotta säädös säilyy voimassa.

Eläkevastuiden täydennyskertoimen arvoksi haetaan 1.1.2019 lukien 1,23 % ja perustekorona arvoksi 1.1.2019 lukien 5,25 %. Perustelut ovat liitteenä erillisessä Eläketurvakeskuksen muistiossa.

Perusteissa esitetään vahvistettavaksi myös perusteiden liitteessä vastuuvelkaa ja takaisinlainausta koskevien kertoimien arvot vuodelle 2019 sekä osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun tasaavan kertoimen arvo vuodelle 2017 liitteinä olevien Eläketurvakeskuksen muistioiden mukaisesti ja muut tarvittavat vakuutustekniset kertoimet.

Liitteet:

Eläketurvakeskuksen muistio vanhuuseläkevastuun korotuskertoimista vuodelle 2018

Eläketurvakeskuksen muistio täydennyskertoimesta ja perustekorosta 1.1.2019 alkaen

Eläketurvakeskuksen muistio osaketuottosidonnaisen lisävakuutusvastuun tasauksessa käytettävästä kertoimesta vuodelle 2017